

5.4. ČLOVĚK A JEHO SVĚT

5.4.1. Prvouka

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Prvouka se vyučuje jako samostatný předmět v 1.– 3. ročníku 2 hodiny týdně, ve 4.– 5. ročníku 3 hodiny týdně.

Vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů:

Místo, kde žijeme

- praktické poznávání místních a regionálních skutečností, důraz na dopravní výchovu a riziková místa a situace
- okolní krajina (místní oblast, region) - zemský povrch, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, působení lidí na krajinu a životní prostředí, ochrana krajiny a životního prostředí
- postupné rozvíjení vztahu k zemi, národní cítění, obrana státu

Lidé kolem nás

- základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, principy demokracie
- poznávání toho, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu
- uvědomování si významu a podstaty tolerance, pomoci, solidarity, úcty, snášenlivosti a rovného postavení lidí
- základní globální problémy, problémy konzumní společnosti, globální problémy přírodního prostředí
- směřování k výchově budoucího občana demokratického státu, seznamování se se základními právy a povinnostmi, se světem financí

Lidé a čas

- orientace v čase - kalendáře, letopočet, režim dne
- orientace v dějích v čase, postup událostí a utváření historie věcí a dějů
- snaha o vyvolání zájmu u žáků samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z historie a současnosti
- současnost a minulost v našem životě od rodiny, obce, regionu až k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země

Rozmanitost přírody

- Země jako planeta sluneční soustavy
- rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody, rostliny, houby, živočichové, znaky života, životní potřeby a podmínky
- rovnováha v přírodě
- rizika v přírodě spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi, mimořádné události a ochrana během nich
- vliv lidské činnosti na přírodu, ochrana přírody a životního prostředí, likvidace odpadů, živelné pohromy, ekologické katastrofy
- na základě získaných informací hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně a rozvoji životního prostředí

Člověk a jeho zdraví

- lidské tělo, biologické a fyziologické funkce a potřeby člověka, vývoj jedince, základy lidské reprodukce
- partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy
- péče o zdraví, první pomoc, návykové látky

- odpovědnost člověka za své zdraví
- situace hromadného ohrožení

Průřezová témata

Environmentální výchova

- vztah člověka k prostředí
- zodpovědnost a spoluodpovědnost za stav životního prostředí
- ekosystémy
- základní podmínky života

Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- žáci používají vhodné učební pomůcky, encyklopedie a odbornou literaturu
- žáci získávají informace o přírodě, učí se pozorovat přírodu, zaznamenávat a hodnotit výsledky svého pozorování
- žáci objevují a poznávají vše, co je zajímavá a v čem by v budoucnu mohli uspět

Kompetence k řešení problémů

- žáci sami objevují, hledají různá řešení a závěry
- žáci se učí řešit zadané úkoly, správně se rozhodovat v různých situacích, učí se vyhledávat informace vhodné k řešení problémů
- žáci si upevňují účelné rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých

Kompetence komunikativní

- žáci se učí používat správnou terminologii
- žáci si rozšiřují slovní zásobu v osvojovaných tématech, určenouk pojmenování pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- žáci se učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných

Kompetence sociální a personální

- uvědomuje si rozdílnost mezi lidmi
- žáci pracují ve skupině, učí se spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, respektují názory a zkušenosti druhých
- žák odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Kompetence občanské

- žáci si vytváří ohleduplný vztah k přírodě
- žáci si osvojují dodržování pravidel slušného chování
- žáci se učí poznávat a chápat rozdíly mezi lidmi, učí se tolerantnímu chování a jednání, bezproblémové a bezkonfliktní komunikaci, chování v situacích ohrožení vlastního zdraví i zdraví a bezpečnosti druhých

Kompetence pracovní

- žáci se učí pozorovat a zacházet s různými materiály, nástroji a vybavením
- žáci se učí dodržovat pravidla bezpečnosti
- žáci si utvářejí pracovní návyky v jednoduché samostatné i týmové činnosti, dodržují vymezená pravidla

Vzdělávací obsah

ROČNÍK	VÝSTUPY - ŽÁK	UČIVO, POJEM	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
1.	<ul style="list-style-type: none"> - zná cestu do školy - učí se rozpoznat riziková místa a situace - pamatuje si název školy - zná jméno třídní učitelky a ředitele školy - rozliší nežádoucí formy chování - rozlišuje čas k práci a odpočinku - dodržuje základní hygienické návyky a základy správné životosprávy, pitný režim - pojmenovává základní části lidského těla - správně reaguje v případě úrazu – přivolá pomoc - orientuje se v čase – vyzná se v pojmech minulost, přítomnost, budoucnost - učí se vytvářet a dodržovat denní režim - vyjmenovává dny v týdnu - vyjmenuje čtvero ročních období - popisuje změny v přírodě - orientuje se ve vztazích mezi rodinnými příslušníky - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi - projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům 	<ul style="list-style-type: none"> - Škola - Domov - Osobní bezpečí - Chování lidí - Péče o zdraví - Lidské tělo - Osobní bezpečí - Orientace v čase - Roční období - Rodina - Domov - Soužití lidí - Živočichové - Rostliny 	<ul style="list-style-type: none"> - VDO - občanská společnost a škola, výchova k samostatnosti, k seberealizaci, smysl pro spravedlnost, odpovědnost a ohleduplnost - EGS - kultura - MV - poznávání etnických skupin - OSV - poznávání lidí, rozvoj schopností poznávání - EV - lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí - Čj
2.	<ul style="list-style-type: none"> - ovládá základní pravidla slušného chování v rodině a ve společnosti - slušně požádá o pomoc a poděkuje - orientuje se v okolí školy - správně přechází vozovku - rozlišuje dopravní prostředky - snaží se předvídat možné nebezpečí a vyhodnocovat způsoby, jak mu čelit - rozlišuje minulost, přítomnost, budoucnost - vysvětluje a pojmenovává základní povolání dospělých - váží si práce ostatních - pozoruje a porovnává proměny přírody v jednotlivých ročních obdobích - rozlišuje pojmy: les, park, louka, zahrada, pole, potok, řeka - chápe potřebu pravidelné péče o pokojové rostliny - rozlišuje stromy jehličnaté a listnaté - pojmenovává některá domácí zvířata a vybraná volně žijící zvířata a ptáky - v modelových situacích ohrožení bezpečí označí možná nebezpečí a diskutuje o účinných způsobech ochrany 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodina - Chování lidí - Soužití lidí - Obec, místní krajina - Osobní bezpečí - Doprava - Orientace v čase - Časový řád - Práce a odpočinek - Příroda - Životní podmínky - Rovnováha v přírodě - Rostliny - Živočichové - Ochrana přírody 	<ul style="list-style-type: none"> - MV - lidské vztahy - VDO - občanská společnost a škola - OSV - poznávání lidí, Rozvoj schopností poznávání - Čj - M - EV - ekosystémy, vztah člověka k prostředí, základní podmínky života
3.	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v místě svého bydliště, v okolí školy, 	<ul style="list-style-type: none"> - Domov 	<ul style="list-style-type: none"> - EV - vztah člověka

	<p>v místní krajině</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhodnocuje nebezpečí míst pro hru a trávení volného času a volí odpovídající způsoby ochrany - uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu - pečuje o zdraví, ošetření drobných poranění - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci - požádá o pomoc pro sebe i pro jiné - ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek a nezneužívá je - reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech - orientuje se v plánu obce - určuje hlavní a vedlejší světové strany - orientuje se v přírodě podle světových stran - pozoruje, rozlišuje a popisuje některé vlastnosti a změny látek – barva, chuť, rozpustnost, hořlavost apod. - rozlišuje přírodniny, lidské výtvořiny, suroviny - rozděluje živočichy - uvádí hlavní rozlišovací znaky a popisuje stavbu těla - vyjmenuje a určí některá hospodářská zvířata - rozlišuje přírodní společenství – pole, louky, les, řeka - pojmenovává části rostlinného těla - popisuje projevy života rostlin - dodržuje zásady chování v přírodě 	<ul style="list-style-type: none"> - Škola - Obec a místní krajina - Ochrana přírody - Péče o zdraví - Dopravní výchova - Číslo tísňového volání - Kultura, současnost a minulost - Světové strany - Plán a mapa - Vlastnosti a změny látek - Voda a vzduch - Neživá a živá příroda - Horniny a nerosty - Půda - Živočichové - Životní podmínky - Rovnováha v přírodě - Přírodní společenstva - Rostliny 	<p>k prostředí</p> <ul style="list-style-type: none"> - VDO - Občanská společnost a škola - EV - základní podmínky života - EV - Ekosystémy
4.	<ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje některá přírodní společenstva - pojmenovává běžně se vyskytující živočichy v jednotlivých společenstvech - popisuje jejich stavbu těla a jejich způsob života - pojmenovává běžně se vyskytující rostliny a houby v jednotlivých společenstvech - vysvětlí, co jsou rostlinná patra - rozlišuje běžné zemědělské plodiny a běžné druhy ovoce a zeleniny - získává základní informace o postavení Země ve vesmíru - uvědomuje si podmínky života na Zemi - objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody - nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka - popisuje kostru, svalstvo a některé vnitřní orgány - získá poznatky pro poskytnutí 1. pomoci - rozpozná život ohrožující zranění - vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování - uvede přírodní jevy i jiné situace, které mohou ohrozit lidské zdraví a životy, vymezí (vybere z příkladů) vhodný způsob ochrany - orientuje se na mapě ČR - zná název kraje a krajského města - najde své bydliště na mapě - vyhledá ČR na mapě Evropy 	<ul style="list-style-type: none"> - Rostliny - Živočichové - Houby - Životní podmínky - Ochrana přírody - Rostlinná patra - Okolní krajina - Vesmír - Země - Orientace v čase - Člověk - Stavba lidského těla - Péče o zdraví - Zdravá výživa - První pomoc - Dopravní výchova - Místo, kde žijeme - Česká republika - Obec - Evropa 	<ul style="list-style-type: none"> - EV - Ekosystémy, základní podmínky života, ochrana biologických druhů - EV - vztah člověka k prostředí, prostředí a zdraví - OSV - Sebepoznání a sebezpečení, Seberegulace a sebeorganizace, Psychohygiéna - OSV - Poznávání lidí, Rozvoj schopností poznávání

<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje pojmy podnebí a počasí, povodí, rozvodí, úmoří - zná hlavní město ČR - zná hlavní kulturní, společenské a vzdělávací instituce v Praze - najde na mapě střední, východní, západní, jižní a severní Čechy, Moravu a Slezsko - stručně charakterizuje jednotlivé oblasti podle mapy - Seznámí se se státním uspořádáním, státními symboly ČR - pojmenovává a ukazuje na mapě sousední státy ČR - vysvětluje význam globusu a mapy - chápe význam měřítka mapy - rozlišuje, co jsou poledníky a rovnoběžky - vysvětluje pojmy pohoří, vrchovina, nížina - zná významná místa a kulturní památky Českého Krumlova, Blanského Lesa a Šumavy - vysvětlí pojmy letopočet, století, tisíciletí; před naším letopočtem, náš letopočet - popíše nejstarší osídlení našeho území, orientuje se v počátcích středověku - vyjmenuje některé hlavní představitele jednotlivých rodů na českém trůnu - vyjmenuje některé stavební slohy a jejich znaky - orientuje se v některých událostech středověku a období husitství 	<ul style="list-style-type: none"> - Zemský povrch a jeho tvary - Naše hlavní město - Regiony ČR - Naše vlast- domov, národ, státní zřízení, politický systém, státní správa, samospráva, státní symboly - Sousední státy - Mapa - Zeměpisné pojmy - Lidé a čas - Regionální památky - Minulost města a okolí - Orientace na časové ose - Pravěk - Počátek středověku - Přemyslovská knížata a králové - Lucemburkové - Gotika - Husitské války a situace v českých zemích během nich a po nich - Počátek novověku 	<ul style="list-style-type: none"> - VDO - občanská společnost a škola-občan, občanská společnost a stát, - formy participace občanů v politickém životě, -principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování - EGS – jsme Evropané, -Evropa a svět nás zajímá, -objevujeme Evropu a svět
<p>5.</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje pojmy horniny a nerosty - vysvětluje proces zvětvávání hornin - uvede využití některých nerostů - rozlišuje obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje - popisuje vznik půdy a její význam - odlišuje pojmy vesmír, planeta, hvězda, družice, zemská přitažlivost - vysvětluje význam Slunce pro život na Zemi - vysvětluje střídání dne a noci a ročních období jako důsledek pohybů Země ve vesmíru - uvědomuje si prospěšnost a škodlivost zásahů člověka do přírody a krajiny - popisuje části lidského těla, důležité orgány, smyslová ústrojí a jejich funkci - rozlišuje nemoci přenosné a neprenosné - orientuje se v ochraně před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS) - seznamuje se s pojmy partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy - uvědomuje si škodlivost kouření, užívání drog a alkoholu - odmítá návykové látky - dodržuje zásady bezpečného chování v různém prostředí - uvědomuje si nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií a závislosti na hracích automatech a počítačích - bezpečnost na internetu - najde na mapě jednotlivé kraje ČR - nachází významná města, řeky apod. v jednotlivých 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozmanitost přírody - Horniny a nerosty - Půda - Vesmír - Země - Den a noc - Roční období - Rovnováha v přírodě - Životní podmínky - Ochrana přírody - Člověk - Lidské tělo - Péče o zdraví - Osobní bezpečí - Člověk a technika - Místo, kde žijeme - domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly - Záchranný integrovaný systém - Regiony ČR - Mapa ČR 	<ul style="list-style-type: none"> - EV - ekosystémy, - základní podmínky života, -lidské aktivity a problémy životního prostředí, -vztah člověka k prostředí - MV - lidské vztahy, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity - OSV - sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygienu, poznávání lidí, rozvoj schopností poznávání - EGS – jsme Evropané, Evropa a svět nás

